

Oppivelvollisuuden laajentaminen – Valtakunnallinen työpajayhdistys ry:n kommentit

Oppivelvollisuuden laajentamisen tavoitteena on, että jokainen peruskoulun päättävä nuori suorittaa toisen asteen koulutuksen. Oppivelvollisuusiän korottaminen 18 ikävuoteen on merkittävä uudistus, jota ollaan edistämässä vauhdilla. **Valtakunnallinen työpajayhdistys on huolissaan siitä, ettei oppivelvollisuuden laajentamisessa ole tunnistettu riittävästi niiden nuorten tuen tarpeita, jotka ovat vaarassa keskeyttää koulutuksen tai jäämässä kokonaan koulutuksen ulkopuolelle.** Hallitusohjelmassa luvataan, että oppivelvollisuuden sisään rakennetaan erilaisia opinto- ja tukimuotoja sekä vahvistetaan opinto-ohjausta ja opiskelijahuoltoa, mutta varsinaiset toimenpiteet koulutuksen keskeyttämisen ehkäisyyn kuitenkin puuttuvat.

Työpajat mainitaan oppivelvollisuuden laajentamisen hallitusohjelmakirjauksessa yhtenä opinto- ja tukimuotona, joka voidaan sisällyttää toisen asteen tutkintoihin. **Työpajatoimintaa ei ole kuitenkaan kirjoitettu oppivelvollisuuslain pykäläluonnoksiin eikä nivelvaiheen koulutusten uudistamisen suuntaviivoihin siinä laajuudessa, kuin hallitusohjelma edellyttäisi – ja kuinka laajasti työpajat jo tällä hetkellä toimivat koulutuksen järjestäjien kumppaneina sekä perusopetuksessa että toisella asteella.**

Uudistustyön alussa puhuttiin ”kolmannesta polusta”, jossa ovat mukana kymppiluokat, kansanopistot, työpajatoiminta, kuntoutus ja valmentavat koulutukset. Uudistustyön edetessä kuitenkin vain kansanopistot on kirjoitettu oppivelvollisuuden opinto- ja tukimuotona selvästi esiin, ja myös kustannusten korvaaminen on otettu vain niiden osalta huomioon. Jokaisella toimijataholla on uudistuksen toteutumisessa oma merkittävä roolinsa, ja toimijoiden painoarvojen tulee olla yhteneväiset. **Työpajojen kohdalla kirjauksia on tarkennettava kansanopistoja vastaavaan suuntaan, ja kustannukset on korvattava myös työpajatoimijoille täysimääräisesti oppivelvollisuustehtävään liittyen.** Työpajat pystyvät tarjoamaan valmennukselliselle tuelle ja mielekkäille tehtäville rakentuvia oppimisympäristöjä, joista hyötyvät paitsi koulutuksen järjestäjät, ennen kaikkia opiskelijat. Tästä työstä on saatava sille kuuluva korvaus. **Työpajojen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyön tulee olla aina sopimuksellista ja perustua ”raha seuraa oppivelvollista” -periaatteelle.** Työpajojen ja koulutuksen järjestäjien edustajat ovat laatineet *Yhteistyön linjaukset* -asiakirjan¹ edistämään yhteistyötä ja tukemaan sopimuksellisuutta. Tätä asiakirjaa tulee hyödyntää yhteistyön vahvistamisessa.

Merkittävä osa työpajoista on tunnistanut oppimisympäristönsä yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa ja tunnistaa valmentautujille ja opiskelijoille kertyvää osaamista. Työpajatoiminnan avulla voidaan parantaa arkielämän taitoja, löytää oma opintoala, vahvistaa opiskelumotivaatiota ja kerryttää ammatillista osaamista. Koulutuksen järjestäjät saavat työpajoilta tarkoin kuvatut valmennusmenetelmät ja eritellyt työtehtävät sekä dokumentoidun yksilöllisen osaamisen kehittymisen. Työpajoilla voidaan suorittaa sekä tutkinnon osia että paikoin myös kokonaisia tutkintoja. Kertynyt osaaminen voidaan osoittaa näytöin.

Kunnan rooli oppivelvollisuuden laajentamisessa on merkittävä. Kunta on viime kädessä vastuussa nuoresta, jotta hänet saadaan oppivelvollisuuden piiriin. **Kunnan roolia ja vastuuta tulee vielä tarkentaa ja määritellä, mikä toimija kunnassa on vastuussa nuoren oppivelvollisuuden suorittamisesta.** Myös tiedonsiirto moniammatillisessa yhteistyössä on turvattava.

¹ <https://www.tpy.fi/kehittaminen/opinnollistaminen/tyopajojen-ja-koulutuksen-jarjestajien-yhteistyon-linjaukset/>

Nuorisolain (1285/2016) mukaan oppilaitoksella on velvollisuus tehdä ilmoitus koulutuksen keskeyttäneestä nuoresta nuoren kotikunnan etsivään nuorisotyöhön. Etsivä nuorisotyö työmuotona on tavoittanut hyvin näitä nuoria ja hyvien tulosten katsotaan liittyvän erityisesti vapaaehtoisuuden periaatteeseen. Nuorisolain mukaan nuori saa itse päättää yhteistyöstä ja sen muodoista etsivän nuorisotyön kanssa. Etsivän nuorisotyön rooli on pidettävä selkeänä; nuoren kanssa tehtävän yhteistyön tulee säilyä vapaaehtoisena. **Etsivä nuorisotyö toimii kunnan kanssa yhteistyössä, mutta viimekätinen vastuu oppivelvollisuuden suorittamisesta ja sen jatkamisesta tulee olla kunnalla, ei etsivällä nuorisotyöllä.** Oppivelvollisuuden laajentamisen yhteydessä onkin tarkistettava myös nuorisolain 11§ kirjaus ilmoitusvelvollisuudesta etsivään nuorisotyöhön.

Etsivää nuorisotyötä ei ole huomioitu oppivelvollisuuslain pykäläluonnoksissa eikä nivelvaiheen koulutusten uudistamisen suuntaviivoissa. Etsivällä nuorisotyöllä on merkittävä rooli koulutuksen, työn ja palveluiden ulkopuolella olevien nuorten tukemisessa, koulutuntoisuuden vahvistamisessa sekä koulutukseen kiinnittymisen edistämässä ja koulutuksen keskeyttämisen ehkäisemisessä. Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori, edistää hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä vahvistaa taitoja, joilla kiinnittyä palveluihin ja jatkoluille. **Olellaista on huomioida, ettei etsivä nuorisotyö voi olla velvoittavaa, vaan se on nuorelle aina vapaaehtoista.**

Työpajatoiminnalla ja etsivällä nuorisotyöllä vahvistetaan nuorten osallisuutta ja arjenhallintaa, edistetään heidän kasvuaan ja itsenäistymistään sekä tuetaan tarpeisiin vastaaviin palveluihin kiinnittymistä ja koulutukseen ja työmarkkinoille sijoittumista. Monella nuorella on taustallaan rankkoja koulukiusaamiskokemuksia, jotka osaltaan estävät myös koulutukseen kiinnittymistä. Työpajalla voi opiskella yksilöllistä koulutuspolkua pitkin turvallisessa ja kannustavassa yhteisössä sekä saada yksilöllistä tukea ja onnistumisen kokemuksia.

Nuorilla tulee olla aito mahdollisuus yksilöllisiin koulutuspolkuihin ja tarvitsemaansa tukeen ja ohjaukseen. Muita oppimisympäristöjä ei pidä nähdä uhkana, vaan mahdollisuutena. Osa nuorista hyötyy kokonaisvaltaisesta henkilökohtaisesta valmennuksesta. Tarjoamalla mahdollisuuden muihin oppimisympäristöihin, kuten työpajatoimintaan, riittävän ajoissa – ennen ”epäonnistumista” opiskelijana, varmistetaan se, että nuori kohdataan ja häntä tuetaan oppimispolulla. Näin hänellä on paremmat mahdollisuudet suorittaa toisen asteen tutkinto.

Valtakunnallinen työpajajhdistys nostaa konkreettisesti esiin ne kohdat, joita oppivelvollisuuslain pykäläluonnoksissa ja nivelvaiheen koulutusten uudistamisessa on vielä tarkennettava työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön osalta.

Oppivelvollisuuslaki, luonnos 22.1.2020

3 § Oppivelvollisuuden suorittaminen

S. 3: Ehdotetaan lisättäväksi 3 momenttiin muut oppimisympäristöt, kuten työpajat, kansanopistojen ja vapaan sivistystyön jälkeen omaksi kohdaksi:

6) ”osallistua muissa oppimisympäristöissä, kuten työpajalla järjestettävään koulutukseen, kun työpajan oppimisympäristö on tunnistettu yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa.”

Perustelut:

S. 4: Ehdotetaan lisättäväksi muut oppimisympäristöt, kuten työpajat, kansanopistojen pitkien linjojen rinnalle:

Momentin 3 kohdan mukaan oppivelvollisuutta voisi suorittaa myös toisen asteen tutkintotavoitteeseen koulutukseen valmentavissa opinnoissa sekä kansanopistojen ns. pitkillä linjoilla **”sekä muissa oppimisympäristöissä, kuten työpajalla”**.

S. 4: Ehdotetaan lisättäväksi työpajatoiminnan tavoitteet vapaan sivistystyön koulutuksen tavoitteiden tapaan:

”Oppivelvollisille suunnatun työpajatoiminnan tavoitteena on vahvistaa koulutus- ja työelämävalmiuksia sekä elämänhallintaa ja ammatillisia taitoja.”

S. 5: Ehdotetaan lisättäväksi kirjaus työpajalla toteuttavien opintojen rahoituksesta, jolloin rahoitus vertautuisi vapaan sivistystyön rahoitusperiaatteisiin:

”Momentissa säädettäisiin, että työpajojen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyö on aina sopimuksellista ja perustuu ”raha seuraa oppivelvollista” -periaatteelle.”

5 § Oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttäminen

S. 7: Ehdotetaan lisättäväksi 3 momenttiin kirjaus opintojen edistämisestä työpajalla, jos oppivelvollinen on määräajaksi erotettu oppilaitoksesta.

”Opiskelijan tulee suunnitelman mukaisesti suorittaa opintoja itsenäisesti tai työpajalla tai koulutuksen järjestäjän muissa oppimisympäristöissä kuin oppilaitoksessa taikka siirtyä toiseen hänelle soveltuvaan koulutukseen.”

6 § Hakeutumisvelvollisuus

S. 8: 1 momentti: Hakeutumisvelvollisuus jatkuu, jos oppivelvollinen ei saa tai vastaanota koulutuspaikkaa. Pykälään on kirjoitettava mukaan nuorelle tarjottava tuki, jotta hän voi suoriutua hakeutumisvelvollisuudestaan.

7 § Oppivelvollisuuden suorittamisen ohjaus ja valvonta

S. 11: Ehdotetaan lisättäväksi kirjaus työpajoista muuna oppimisympäristönä pykälän 7 momenttiin.

”... selvitettävä yhdessä oppivelvollisen ja hänen huoltajansa kanssa mahdollisuudesta suorittaa opintoja muussa oppimisympäristössä, kuten työpajalla tai hakeutua muuhun koulutukseen.”

Perustelut:

S. 12–13: Ehdotetaan tarkennettavaksi viittausta kunnan tukeutumisesta omaan nuorisotoimeensa sekä etsivän nuorisotyön esille nostamista.:

”Tällaisissa tilanteissa on tarkoituksenmukaista, että toimintavastuu on kunnalla, joka voi tarpeen mukaan opetustoimensa lisäksi tukeutua omaan nuorisotoiminta- tai sosiaalitoimeensa.” **”Etsivä nuorisotyö tukee kunnan toimintaa, mutta ei ole nuorelle velvoittavaa. Ohjaus- ja valvontavastuu on kunnalla, ja etsivä nuorisotyö on nuorisolain (1285/2016) mukaisesti nuorelle aina vapaaehtoista.”**

S. 13: Ehdotetaan tarkennettavaksi ilmoitusvelvollisuutta:

”6 mom. Momentissa säädettäisiin valvonnan ja ohjauksen toteuttamisen käynnistämiseksi tarpeellisesta ilmoitusvelvollisuudesta tilanteissa, joissa oppivelvollinen ei ole

aloittanut opintoja koulutuksessa, johon hän on ottanut opiskelupaikan vastaan tai oppivelvollisen opiskeluoikeus on päätynyt taikka oppivelvollisuuden suorittaminen on muuten päätynyt.” **”Etsivä nuorisotyö tukee kunnan toimintaa, mutta ei ole nuorelle velvoittavaa. Ohjaus- ja valvontavastuu on kunnalla, ja etsivä nuorisotyö on nuorisolain (1285/2016) mukaisesti nuorelle aina vapaaehtoista”**

S. 13: Ehdotetaan tarkennettavaksi vaihtoehtoisia oppimisympäristöjä:

7 momentti: ”... Vaihtoehtoinen oppimisympäristö voi olla esimerkiksi ammatillisten opintojen suorittaminen oppisopimuksella taikka esimerkiksi siirtyminen työpajajaksolle, jolloin opinnot eivät keskeytyisi, vaan työpaja toimisi ammatillisen koulutuksen järjestäjän järjestämän koulutuksen oppimisympäristönä. **Työpajojen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyön tulee olla aina sopimuksellista ja perustua ”raha seuraa oppivelvollista” -periaatteelle.”**

8 § Opiskelupaikan osoittaminen

S. 14–15: Ehdotetaan lisättäväksi 3 momenttiin maininta nivelvaiheen koulutuksesta ja muista oppimisympäristöistä.

”Jos oppivelvollinen ei X ajan kuluessa 1 momentissa tarkoitettua ajankohdasta osoita suorittavansa oppivelvollisuutta, asuinkunnan tehtävänä on osoittaa oppivelvolliselle opiskelupaikka tälle soveltuvassa koulutuksessa, **nivelvaiheen koulutuksessa tai muussa oppimisympäristössä, kuten työpajalla.”**

Perustelut:

S. 15: 3 momentissa on tarkennettava oppivelvolliselle tarkennettavaa ohjausta. Tarjottavan ohjauksen on oltava moniammatillista. Yksi ohjauksen muodoista voi olla etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta, joiden avulla kartoitetaan nuorta kiinnostavaa opiskelualaa ja vahvistetaan opiskelunvalmiuksia. Myös nivelvaiheen koulutus on huomioitava.

Nivelvaiheen koulutusten uudistaminen suuntaviivat, Muistio/OKM 11.2.2020

Työpajat tarjoavat tukea nivelvaiheeseen ja koulutuksen järjestäjien kumppaneina ovat osa nivelvaiheen koulutusmahdollisuuksia. Suuntaviiva-asiakirjassa tämä on jätetty huomioimatta. **Kun työpajat on nostettu oppivelvollisuuden laajentamisen pykäläluonnoksissa yhdeksi vaihtoehtoiseksi oppimisympäristöksi, tulee myös nivelvaiheen koulutusten uudistamisen yhteydessä huomioida työpajat.**

Työpajoilla on pitkät perinteet yhteistyöstä koulutuksen järjestäjien kanssa niin peruskoulun kuin toisen asteen osalta. Työpajoilla mm. järjestetään peruskoulujen pienryhmätoimintaa, työpajatoiminnassa voi suorittaa peruskoulun oppimäärän sisältöjä, työpajat tarjoavat koulunkäyntimotivaation kohottamisjaksoja ja työelämään tutustumisjaksoja sekä yhteistyössä koulutuksen järjestäjien kanssa kymppiluokkia ja Valma-koulutusta. Kaikessa työpajatoiminnassa on mukana työ- ja/tai yksilövalmennus, jota koulutuksen järjestäjä ei sellaisenaan pysty tarjoamaan. Valmennuksen avulla voidaan parantaa arkielämän taitoja, löytää nuorta kiinnostava opiskeluala sekä vahvistaa opiskelunmotivaatiota ja koulutusvalmiuksia. **Työpajojen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyön tulee olla aina sopimuksellista ja perustua ”raha seuraa oppivelvollista” -periaatteelle myös nivelvaiheen koulutusten osalta.**

Myös etsivä nuorisotyö tarjoaa tukea nivelvaiheessa oleville nuorille ja tekee yhteistyötä perusopetuksen järjestäjien ja koulutuksen järjestäjien kanssa. Etsivän nuorisotyön merkitystä ei ole kuitenkaan tunnistettu nivelvaiheen koulutusten suuntaviiva-asiakirjassa. **Etsivän nuorisotyön roolin tulee olla kirjattuna nivelvaiheen käsittelyn yhteyteen. Olennaista on, että etsivä nuorisotyö perustuu nuoren vapaaehtoisuuteen eikä ole hänelle velvoittavaa.**

Järjestämisluvat

Ehdotetaan lisättäväksi uuden nivelvaiheen koulutuksen tai sen osien suorittaminen erilaisissa oppimisympäristöissä, kuten työpajoissa. Ehdotetaan lisättäväksi myös kirjaus työpajalla toteuttavien nivelvaiheen opintojen rahoituksesta.

”Koulutuksen tai sen osia voitaisiin suorittaa myös erilaisissa oppimisympäristöissä, kuten työpajoissa, kun työpajan oppimisympäristö on tunnistettu yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa.”

”Työpajojen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyö on aina sopimuksellista ja perustuu ”raha seuraa oppivelvollista” -periaatteelle.”